

Súd: Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka: 7Ssk/71/2022
Identifikačné číslo spisu: 8020200616
Dátum vydania rozhodnutia: 31. mája 2023
Meno a priezvisko: Mgr. Michal Novotný
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:8020200616.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom zo sudcov: Michal Novotný (sudca spravodajca) ako predseda senátu a JUDr. Zdenka Reisenauerová a JUDr. Jana Martinčeková ako členky senátu vo veci žalobcu: R. W. W., I. X. M. XXXX, S. XXXX/XX, B., zastúpeného: JUDr. Marián Ďurina, advokát, Sibírska 4, Bratislava, proti žalovanému: Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, Kutuzovova 8, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia z 3. septembra 2020, č. SEĽUZ-257-2/2020-OdSP, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 2 Sa 29/2020-200 z 19. januára 2022 takto

rozhodol:

- I. Kasačná sťažnosť žalobcu sa zamieta.
- II. Účastníkom sa nepriznáva nárok na náhradu trov kasačného konania.

Odôvodnenie

I.

Administratívne konanie a konanie pred správnym súdom

1. Z administratívneho spisu žalovaného vyplýva, že žalobca bol od 1. septembra 1986 do 31. augusta 1990 žiakom Vojenského gymnázia SNP v Banskej Bystrici. Od 3. septembra 1990 do 2. februára 1991 vykonal náhradnú vojenskú službu, načo bol od 3. februára 1991 prijatý do služobného pomeru vojaka z povolania, v ktorom do 31. decembra 1992 vykonával funkciu I. kategórie, následne do 6. júla 1995 funkciu II. kategórie a od 7. júla 1995 znova funkciu I. kategórie. Od 1. januára 1998 sa tento pomer zmenil na služobný pomer profesionálneho vojaka, z ktorého bol žalobca prepustený k 31. januáru 2003 personálnym rozkazom náčelníka generálneho štábu z 8. novembra 2002 kvôli organizačným zmenám. Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia mu rozhodnutím z 23. februára 2003 priznal výsluhový príspevok na obdobie do 31. januára 2007 podľa § 31 a 123 zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov v znení účinnom do 30. apríla 2013. Vychádzal totiž z toho, že žalobcova služba netrvala 15 rokov, aby mu mohol vzniknúť nárok na výsluhový dôchodok, ale len 12 rokov. Pretože žalobca sa proti tomuto rozhodnutiu neodvolal, nadobudlo právoplatnosť a výsluhový príspevok sa mu počas určeného obdobia aj vyplácal.

2. Dňa 3. decembra 2019 žalobca požiadal Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia, aby opravil údaje v jeho osobných dokladoch a do obdobia služby započítal aj obdobie štúdia na vojenskom gymnáziu. Vojenský úrad prípisom z 13. decembra 2019 žalobcovi vysvetlil, že toto štúdium sa nepovažovalo za vojenskú službu. Dňa 29. mája 2020 žalobca požiadal tento úrad, aby mu priznal výsluhový dôchodok za celé obdobie od 1. februára 2003. Zopakoval svoje stanovisko, že sa mu ako služba musí zohľadniť aj obdobie štúdia na vojenskom gymnáziu, a v dôsledku toho tak jeho služba trvala viac než 15 rokov potrebných, aby mu vznikol nárok na tento dôchodok. Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia rozhodnutím z 29. júna 2020, č. 65407027187508/2020, výsluhový dôchodok nepriznal. Zotrval na svojom názorov, že štúdium na vojenskom gymnáziu nemožno považovať za obdobie služby v zmysle § 58 zákona č. 328/2002 Z. z. Žiaci vojenského gymnázia nemohli byť vojakmi z povolania v zmysle zákona č. 76/1959 Zb. o niektorých služobných pomeroch vojakov v znení neskorších predpisov a nevykonávali ani inú vojenskú službu. Nezistil ani dôvody, aby sa žalobcovi časť služby vojaka z povolania započítala dvojnásobne.

3. Žalobca v odvolaní proti tomuto rozhodnutiu obsahlo opísal režim, ktorý podľa neho panoval na vojenských školách a ktorý opodstatňoval, aby sa toto obdobie považovalo za vojenskú službu. Zdôraznil, že toto štúdium by sa malo započítavať ako výkon služby v I. kategórii funkcií, podobne ako sa započítaval učebný pomer učňov pre zamestnania I. pracovnej kategórie. Žalovaný však tu preskúmaným rozhodnutím z 3. septembra 2020 potvrdil uvedené rozhodnutie Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia. Zdôraznil, že žiaci vojenských gymnázií neboli vojakmi v činnej službe a základnú (náhradnú) službu vykonávali až po skončení štúdia. Ich štúdium tak nebolo výkonom vojenskej služby a do služobného pomeru vojakov z povolania boli prijatí až po vykonaní základného (náhradnej) služby. Nepodliehali ani plnému vojenskému režimu. Prijatím na štúdium žiaci nepreberali ani brannú povinnosť, pretože podľa § 6 ods. 1 Branného zákona č. 92/1949 Zb. v znení neskorších predpisov tak mohli urobiť až od 1. januára kalendárneho roka, v ktorom dovŕšili 17 rokov. Doba služby žalobcu sa v súlade s vojenskými predpismi zaznamenávala v príslušnom výkaze, ktorý žalobca podpísal a pre úrad aj žalovaného je záväzný. Keďže žiaci vojenských stredných škôl nevykonávali vojenskú službu, nebolo toto štúdium ani zaraďované do I. či II. kategórie funkcií. Služné žiakov týchto škôl nepodliehalo ani dani zo mzdy podľa zákona č. 88/1952 Zb. o materiálnom zabezpečení príslušníkov ozbrojených síl, a preto nie je ani príjmom na účely sociálneho zabezpečenia. Záverom žalovaný súhlasil s postupom úradu, ktorý vo veci rozhodol bez ústneho pojednávania, keďže skutkový stav bol zistený z predložených listín a vec si to nevyžadovala [§ 21 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov].

4. Žalobcovu správnu žalobu proti tomuto rozhodnutiu zamietol správny súd tu napadnutým rozsudkom č. k. 2 Sa 29/2020-200. Predovšetkým zdôraznil, že ani zákon č. 328/2002 Z. z., ani predtým účinný zákon č. 114/1998 Z. z. o sociálnom zabezpečení vojakov neustanovovali, že by sa štúdium na vojenskej strednej odbornej škole malo považovať za dobu služby. Žalobca sám neoznačil žiaden právny predpis, ktorý by obsahoval takéto ustanovenie, a ani správny súd ho v právnom poriadku neidentifikoval. Úprava sociálneho zabezpečenia je vecou úvahy štátu a sama okolnosť, že žalobca nedostatok takejto úpravy vníma nespravodlivo, nie je medzerou v práve, ktorá by dovoľovala uplatniť sudcovskú tvorbu práva. Nezaradenie služby žiakov vojenských gymnázií do I. kategórie funkcií je vedomým rozhodnutím zákonodarcu, nie opomenutím. „Služby“ týchto žiakov neboli službami podľa Branného zákona, ale išlo o štúdium v rámci prípravy na povolanie. Preto sa doba tohto štúdia nevykazovala ako doba služby, ale len ako zamestnanie po skončení povinnej školskej dochádzky. Postavenie vojenských škôl upravovali školské zákony (zákon č. 186/1960 Zb., zákon č. 168/1968 Zb. o gymnáziách, zákon č. 63/1978 Zb. a zákon č. 29/1984 Zb.) a žiaci vojenských gymnázií nastupovali na základnú (náhradnú) vojenskú službu až v 1. ročníku vojenskej vysokej školy. Túto dobu tak nemožno považovať ani za tzv. inú službu v zmysle § 132 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení. Rovnako nemohlo ísť o službu vojakov z povolania, pretože podľa § 24 zákona č. 76/1959 Zb. a § 5 ods. 2 Branného zákona sa vojakom z povolania mohol stať až ten, kto absolvoval základnú (náhradnú) vojenskú službu, no nie už ten, kto mal brannú povinnosť. Porovnávať štúdium na vojenskej škole s učebným pomerom učňov považoval správny súd za nenáležité, keďže učňom na príslušných pracoviskách hrozili rovnaké riziká ako zamestnancom. Žalovaný sa riadne vyrovnal so všetkými podstatnými námietkami a správny súd tak považoval jeho rozhodnutie za správne.

II.

Kasačná sťažnosť a vyjadrenie k nej

5. Včas podanou a pomerne obsiahlou kasačnou sťažnosťou sa žalobca domáha zmeny napadnutého rozsudku tak, že sa zruší rozhodnutie žalovaného z 3. septembra 2020, ako aj rozhodnutie vojenského úradu z 29. júna 2020. Na úvod vytkol správneému súdu, že v rozpore s § 5, § 19 a § 23 ods. 2 SSP nedal stranám dostatočný priestor na konfrontáciu ich názorov a nebral do úvahy názory UNICEF a judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k nútenej práci. V ďalších častiach potom žalobca vytkol rozsudku správneho súdu jeho jednotlivé pochybenia: 1. Správny súd mal považovať štúdium žalobcu na vojenskom gymnáziu (1 463 dní) ako službu v I. kategórii funkcií. Žiakom vojenských gymnázií sa vydávali rozkazy, zapisovali sa do knihy denných rozkazov, nastupovali na bojové rozdelenie, podliehali dozornej a strážnej službe. Títo žiaci sa označovali ako vojenské osoby, teda podľa Branného zákona, vládneho nariadenia č. 20/1958 Zb. a vojenských predpisov boli zaradení do vojska. 2. Na vojenskej škole bol od žiakov vynučený výkon služby, podliehali vojenským veliteľom so vzťahom nadriadenosti a podriadenosti, na rozdiel od civilných škôl. V priestoroch kasární dochádzalo k zneužívaniu a porušovaniu školských zákonov, žiaci sa museli zaviazať k ďalšej vojenskej službe po skončení štúdia, boli zapojení do vojenských poplachov a cvičení. 3. Ministerstvo obrany nikdy nevydalo zoznam funkcií v I. a II. kategórii, ako to ustanovovali zákony o sociálnom zabezpečení. Žiakom vojenských gymnázií sa priznávala len III. kategória, hoci pri štúdiu dochádzalo k označeným zneužívaniam. 4. Žalobca bol rozkazom vojenského veliteľa ako žiak zaradený do oficiálnych vojenských štruktúr. Jeho prepustenie „do civilu“ bolo dôsledkom znižovania stavov armády po rozpade spoločného štátu, s čím žalobca nepočítal, pretože služba vojaka z povolania mala byť jeho celoživotná kariéra. Pre zaradenie žalobcu nemá byť podstatný služobný pomer, ale reálny výkon služby, lebo s týmto pojmom pracujú aj všetky predpisy. 5. Správny súd nevysvetlil, čím sa mala riadiť služba žiakov vojenských stredných škôl. Podľa žalobcu sa riadila vojenskými poriadkami, preto by sa toto obdobie malo zohľadňovať rovnako ako u vojakov z povolania. Žalovaný nie je ochotný poskytnúť zoznam predpisov, ktorými sa spravovala služba vojakov z povolania a vojakov základnej služby. 6. Žiaci vojenských gymnázií nepodliehali iným poriadkom než vojaci z povolania. Pri vstupe prechádzali títo žiaci lekárskou prehliadkou, ako na nijakej inej škole, pretože ich služba bola rizikovejšia ako práca v bani. Napriek tomu sú títo žiaci diskriminovaní v porovnaní napr. s baníckymi učňami. 7. Vojenské školy boli založené rozkazmi ministra národnej obrany, nie zákonom, a nebola v nich žiadna civilná kontrola (neexistoval odbor vojenského školstva na ministerstve školstva ČSSR). 8. Zákony o sociálnom zabezpečení hovoria vždy len o „službe“ vojakov bez rozlíšenia, o akú službu ide. Správny súd nezohľadnil, že Zákoník práce č. 65/1965 Zb. zakazoval, aby mladiství konali práce v noci alebo pod zemou. 9. Ustanovenie § 5 ods. 2 Branného zákona dovoľovalo, aby branná povinnosť vznikla už 16 ročnému chlapcovi. Avšak za dobrovoľný vstup do vojska je možné považovať už podanie žiadosti o štúdium na vojenskom gymnáziu. 10. Žalovaný odkázal tiež na rozhodovacia prax českého Najvyššieho správneho súdu, ktorá sa týkala obdobia spoločných ozbrojených síl. V kasárňach sa porušoval Dohovor č. 29 o nútenej práci (oznámenie č. 506/1990 Zb.), ktorý zakazoval nútené práce, a rovnaký zákaz vyplýval aj z čl. 9 Listiny základných práv a čl. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Žalobca bol ako mladistvý zneužívaný na nútenú službu vo vojsku, keďže mladiství boli ľahko manipulovateľní a nevedomovali si nebezpečenstvo. Na záver žalobca zdôraznil, že ľudské práva sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné; takým právom je aj právo nebyť podrobený nútenej práci, ktoré zaručujú aj ďalšie medzinárodné dokumenty. Súdny tak musia riadne posúdiť podmienky výkonu služby žiakov vojenských škôl.

6. Žalovaný navrhol kasačnú sťažnosť zamietnuť. Žalobca podľa neho v podstate len opakuje svoju argumentáciu zo správnej žaloby a žiaden sťažnostný dôvod nevymedzil tak, ako to vyžaduje Správny súdny poriadok.

III.

Posúdenie veci kasačným súdom

7. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok v celom rozsahu (§ 453 ods. 1 SSP) a predchádzajúce konanie pred správnym súdom bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP). Vzhľadom na námietku žalovaného zdôrazňuje, že prerokúvaná vec je sociálnou vecou v zmysle § 199 ods. 1 písm. g) SSP a žalobcom je fyzická osoba. Preto správny súd nebol viazaný žalobnými bodmi (§ 203 ods. 2 SSP), čo podľa § 453 ods. 2 SSP

znamená, že ani kasačný súd nie je viazaný sťažnosťnými bodmi, a tak nie je podstatné, či a ako žalobca svoje sťažnostné body vymedzil.

8. Predmetom konania v prerokúvanej veci je nárok žalobcu na výsluhový dôchodok podľa zákona č. 328/2002 Z. z. § 1 ods. 1 tohto zákona vyplýva, že upravuje sociálne zabezpečenie (okrem iného) profesionálnych vojakov, ktoré tvorí aj výsluhové zabezpečenie. Podľa § 3 cit. zák. sa na vzťahy upravené týmto zákonom nevzťahujú všeobecné predpisy o sociálnom poistení, teda zákon č. 461/2003 Z. z., pokiaľ samotný zákon č. 328/2002 Z. z. neustanovuje inak. Zákon č. 328/2002 Z. z. vo vzťahu k profesionálnym vojakom nahradil predošlý zákon č. 114/1998 Z. z. Podľa ustanovenia § 103 ods. 1 prvého bodu zákona č. 114/1998 Z. z. sa na sociálne zabezpečenie vojakov už odo dňa jeho účinnosti (t. j. od 1. mája 1998, porov. § 105 cit. zák.) nepoužívali ustanovenia § 130 až 145 zákona č. 100/1988 Zb., ktoré dovtedy obsahovali osobitné ustanovenia o sociálnom zabezpečení vojakov z povolania. Už z citovaných ustanovení je tak zrejmé, že najneskôr od 1. mája 1998 sa predpisy o sociálnom zabezpečení (sociálnom poistení) na sociálne zabezpečenie vojakov použijú len v tom rozsahu, v akom to osobitne ustanovujú tieto osobitné predpisy. Žalobca sa tak zbytočne zaoberá tým, ako vojenskú službu hodnotil zákon č. 101/1964 Zb., zákon č. 121/1975 Zb. alebo zákon č. 100/1988 Zb., keďže závery z týchto právnych predpisov majú len obmedzenú použiteľnosť pre dávky výsluhového zabezpečenia podľa zákona č. 328/2002 Z. z. Navyše, sporným obdobím je v prerokúvanej veci obdobie rokov 1986 až 1990, ktoré by vôbec nebolo možné posudzovať podľa prvého citovaného zákona, ktorý v danom čase už nebol účinný.

9. Podľa § 38 ods. 1 zákona č. 328/2002 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2003 profesionálny vojak, ktorému sa skončil služobný pomer, má nárok na výsluhový dôchodok, ak služobný pomer trval najmenej 15 rokov. Podstatou sporu medzi žalobcom a žalovaným zostala otázka, či žalobcov služobný pomer trval uvedených 15 rokov, keďže žalovaný do tohto obdobia započítal len obdobie od 3. septembra 1990 do 31. januára 2003 (približne 12 rokov a 5 mesiacov). Z citovaného ustanovenia zákona č. 328/2002 Z. z. je zrejmé, pre vznik nároku nebolo vôbec podstatné zaradenie vykonávanej funkcie vojaka do kategórie podľa § 130 zákona č. 100/1988 Zb., prípadne § 120 zákona č. 121/1975 Zb. účinného do 30. septembra 1988, a to ani za obdobia, keď sa tieto zákony na sociálne zabezpečenie vojakov vzťahovali (t. j. do 30. apríla 1998). Zákon č. 328/2002 Z. z. totiž neviazal na vykonávanú kategóriu funkcie ani skorší vznik nároku na výsluhový dôchodok, ani žiadne iné zvýhodnenie. Naopak, vznik nároku na výsluhový dôchodok bol závislý len od doby trvania služby, nie od kategórie funkcie, ktorú vojak počas tejto služby vykonával. To je dôsledkom skutočnosti, že sociálne zabezpečenie vojakov je osobitným systémom sociálneho zabezpečenia, ktorý je koncipovaný užšie a nezohľadňuje všetky osobitosti všeobecného systému sociálneho zabezpečenia (porov. v podobnom zmysle rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 9 Sžso 51/2016). Už z tohto dôvodu nemá zmysel sa zaoberať žalobcovými polemikami nad tým, či a aké funkcie boli zaradené v I. či II. kategórie a či bolo ich zaradenie určené správne či nie. Tieto otázky by totiž boli podstatné len za predpokladu, že by zaradenie do týchto kategórií malo pre žalobcov výsluhový dôchodok nejaký význam, čo však nemá.

10. Pojem doby trvania služobného pomeru pre vznik výsluhového dôchodku vymedzuje § 58 ods. 1 zákona č. 328/2002 Z. z., podľa ktorého sa dobou trvania služobného pomeru rozumie (okrem iného) a) doba základnej (náhradnej) vojenskej služby, b) doba trvania služobného pomeru v ozbrojených silách Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky pred 1. januárom 1993, d) doba trvania služobného pomeru v Armáde Českej republiky od 1. januára do 31. marca 1993, f) doba trvania služobného pomeru v ozbrojených silách, ako aj ďalšie doby upravené v písmenách c), e), g) až s), ktoré tvoria doby služby hasičov, colníkov, rôznych záchranárov, prípadne príslušníkov niektorých federálnych zborov. Podľa § 2 ods. 1 Branného zákona účinného až do 31. decembra 1997 ozbrojené sily tvorí predovšetkým vojsko, ktorým sa podľa § 2 ods. 2 cit. zák. rozumie súhrn vojakov, teda osôb, ktoré boli odvedené (§ 15 ods. 1) a majú služobnú povinnosť (§ 20). Už zo znenia tohto ustanovenia je tak zrejmé, že osobu nebolo možné považovať za vojaka skôr, než bola odvedená; samotný vznik brannej povinnosti (§ 5), ba ani odvodnej povinnosti (§ 10) zo žiadnej osoby nerobili vojaka. Služobná povinnosť podľa § 20 ods. 2 písm. b) Branného zákona zahŕňala okrem iného službu vojakov z povolania, ktorými podľa § 25 ods. 1 cit. zák. boli vojaci, ktorí túto službu vykonávali ako svoje povolanie v služobnom pomere podľa osobitných predpisov. Takým osobitným predpisom bol zákon č. 76/1959 Zb. Podľa § 24 ods. 1 cit. zák. vojakmi z povolania sú práporčiaci, dôstojníci a generáli, ktorí vykonávajú vojenskú službu ako svoje povolanie v služobnom pomere, do ktorého boli prijatí na

vlastnú žiadosť po vykonaní základnej (náhradnej) služby. Ďalšie ustanovenia § 25 až 32 cit. zák. podrobne upravovali otázky vzniku, obsahu a skončenia tohto služobného pomeru. Možno tiež poukázať na ustanovenie § 168 vyhlášky Federálneho ministerstva práce a sociálnych vecí č. 149/1988 Zb., resp. § 168 ods. 2 obdobnej vyhlášky č. 128/1975 Zb. účinnnej do 30. septembra 1988, ktoré upravovali započítanie vojenskej činnnej služby pred prijatím do služobného pomeru vojaka z povolania. Z toho takisto vyplýva, že pojem služobný pomer nebol totožný s pojmom vojenská činná služba, ale bol vyslovene spojený s výkonom činnnej služby vojakov z povolania.

11. Na základe uvedených ustanovení tak možno uzavrieť, že pojem „služobný pomer v ozbrojených silách“ použitý v § 58 ods. 1 písm. b), d) a f) zákona č. 328/2002 Z. z. môže (za obdobie účinnosti zákona č. 76/1959 Zb., teda do 31. decembra 1997) zahŕňať len vojenskú činnú službu vojakov z povolania, pretože len tí túto službu vykonávali v služobnom pomere. Naopak, iné druhy služby sa nevykonávali v služobnom pomere, ale v osobitnom pomere, ktorý sa neoznačoval ako služobný pomer. Podľa citovaného § 24 ods. 1 zákona č. 76/1959 Zb. bolo možné služobný pomer vojaka z povolania založiť až po vykonaní základnej (náhradnej) služby. V dôsledku toho je vylúčené, aby taký služobný pomer mohol vzniknúť žiakovi počas štúdia na vojenskej strednej škole predtým, než vykoná základnú (náhradnú) službu, ktorá sa za dobu služby považuje na základe výslovného ustanovenia § 58 ods. 1 písm. a) zákona č. 328/2002 Z. z. Tento paragraf tak ani v jednom svojom písmene výslovne neustanovuje, že by sa dobou trvania služby na účely zákona č. 328/2002 Z. z. malo rozumieť obdobie štúdia na vojenskej strednej škole. Napokon, ako už zdôraznil správny súd, žalobca sám necitoval čo len jediné ustanovenie, ktoré by takéto posudzovanie tohto obdobia ustanovovalo, a žiadne takéto ustanovenie neoznačil ani v kasačnej sťažnosti. Na základe toho sa aj kasačný súd stotožňuje s názorom, že obdobie štúdia na vojenskej strednej škole nebolo možné podradiť pod žiadnu z definícií pojmu služby podľa § 58 ods. 1 cit. zák., a tak ju nebolo možné ani zohľadniť na účely doby potrebnej na vznik nároku na výsluhový dôchodok podľa § 38 ods. 1 cit. zák.

12. Na základe uvedeného by tak v zásade nebolo vôbec potrebné zaoberať sa ďalšími námietkami kasačnej sťažnosti, ktoré sa týkajú samotného režimu štúdia na týchto školách. Z nich je viditeľné, že žalobca sa snaží vidieť v tomto štúdiu podobnosť s vojenskou službou vojakov z povolania, resp. vojakov základnej (náhradnej) služby, a to na základe tvrdenej podobnosti vnútorného režimu tohto štúdia a týchto služieb. Tunajší súd sa vo svojej judikatúre už opakovane a podrobne zaoberal charakterom štúdia na vojenských stredných školách (porov. napríklad rozsudky sp. zn. 7 Sk 23/2020, 7 Sk 14/2021, 7 Ssk 29/2021, 7 Ssk 39/2021 alebo 7 Ssk 59/2021). Formulácie sťažnostných námietok však svedčia o viacerých pretrvávajúcich mylných interpretáciách právnej úpravy, a preto kasačný súd považuje za vhodné zaujať k nim stručné stanovisko. Predovšetkým, v čase, kedy žalobca študoval na vojenskej strednej škole, bolo jej postavenie upravené zákonom č. 29/1984 Zb. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov. Podľa § 53 ods. 1 tohto zákona boli vojenskými školami okrem iného aj vojenské stredné odborné školy, na ktoré sa vzťahovali ustanovenia citovaného zákona (okrem vymedzených výnimiek). Vzťahoval sa tak na ne § 15 školského zákona o gymnáziu, ale aj napríklad aj § 44, ktorý dovoľoval zriadiť strednú školu ako internátnu školu, ktorá žiakom okrem vzdelávania poskytovala aj celodennú výchovu, stravovanie aj ubytovanie. Podľa § 53 ods. 2 školského zákona vojenské školy riadilo (Federálne) ministerstvo národnej obrany, ktoré vykonávalo aj pôsobnosť vo veciach stredných škôl, ktorú mali vo vzťahu k civilným stredným školám ministerstvá školstva alebo iné štátne orgány. Takouto pôsobnosťou bolo napríklad aj oprávnenie ministerstva školstva upraviť podrobnosti o prijímaní na stredné školy (§ 19 ods. 5 školského zákona účinný do 31. mája 1990) alebo upraviť rozsah, podmienky, dĺžku, priebeh štúdia na stredných školách (§ 20 ods. 3 školského zákona).

13. Oprávnenie ministerstva obrany riadiť štúdium žiakov vojenskej strednej školy tak nevyplývalo z príslušnosti týchto žiakov k vojsku (ozbrojeným silám), ale z citovaného ustanovenia školského zákona. Tieto ustanovenia pritom nijako podrobnejšie neobmedzovali ani ministerstvo školstva v úprave jednotlivých otázok organizácie stredných škôl, a preto ani ministerstvo obrany nebolo bližšie obmedzené, ako upraviť tieto otázky na vojenských stredných školách vo vzťahu k ich žiakom. Touto úpravou však ministerstvo obrany nevykonávalo voči žiakom oprávnenie vojenského služobného orgánu (velenia) voči podriadeným, ale oprávnenia ministerstva školstva voči žiakom (federálne Ministerstvo školstva Československej socialistickej republiky totiž v dotknutom období ani neexistovalo, porov. čl. 1 ústavného zákona č. 126/1970 Zb. o zriadení federálnych ústredných orgánov, na čele ktorých stojí člen vlády Československej socialistickej republiky). V dôsledku toho

tak toto oprávnenie alebo konkrétna úprava, ktorú ministerstvo obrany vydalo, nemôže svedčiť o tom, že by žiaci vojenských stredných škôl boli vojakmi vo vojenskej službe. Napríklad Ministerstvo školstva Slovenskej socialistickej republiky vo vyhláške č. 152/1984 Zb. o stredných školách upravovalo pravidlá správania žiakov (§ 10), výchovné opatrenia voči žiakom (§ 11), organizáciu výchovnovzdelávacej činnosti (§ 16 až 25), medzi nimi aj výchovu a starostlivosť o žiakov v čase mimo vyučovania (§ 24). Je pochopiteľné, že vzhľadom na cieľ vzdelávania vo vojenských školách (príprava na službu vojakov z povolania) napríklad tieto otázky (zriaďovanie skupín, v ktorých sa vykonával výchovnovzdelávací proces, pravidlá správania, výchovné opatrenia, organizáciu výchovnovzdelávacej činnosti, vrátane výchovy a starostlivosti o žiakov v čase mimo vyučovania) ministerstvo obrany upravilo inak než ministerstvo školstva, a to tak, aby sa približovali pomerom v ozbrojených silách. To však samo nerobilo zo štúdia žiakov vojenských stredných škôl vojenskú službu v zmysle Branného zákona alebo zákona č. 76/1959 Zb.

14. Federálne ministerstvo obrany v rámci svojho oprávnenia podľa § 53 ods. 3 školského zákona upravovalo organizáciu a uskutočňovanie výchovnovzdelávacej činnosti a riadenie vojenských stredných škôl v odbornom vykonávacom predpise „Ustanovenia pre vojenské stredné školy ČSLA“ z 30. júna 1982 (Škol-1-2/s) s neskoršími doplnkami. Podľa čl. 18 tento predpis upravuje práva a povinnosti žiakov (teda aj študujúcich na vojenských gymnáziách - porov. čl. 16) v dobe, kedy nekonajú náhradnú službu, a týchto žiakov označuje ako „žiaci-nevojaci“. Zároveň sa však podľa tohto ustanovenia na nich primerane k veku a v rozsahu potrebnom na prípravu na budúce povolania vzťahujú ustanovenia základných poriadkov ozbrojených síl. Podľa čl. 22 sa pravidlá vnútorného poriadku žiakov-nevojakov upravovali týmto predpisom, nie základnými poriadkami ozbrojených síl. Žiaci-nevojaci sa podľa čl. 23 podriaďovali vojakom v činnej službe podľa ich funkcie alebo hodnosti a ich priami nadriadení voči nim mohli uplatňovať výchovné opatrenia podľa čl. 34 a 35. Podľa čl. 27 vykonávajú žiaci-nevojaci v 1. ročníku slávnostný sľub (nie prísahu). Čl. 34 upravoval výchovné opatrenia za riadne plnenie úloh, čl. 35 za nedisciplinovanosť, čl. 36 upravoval podmienky zníženia známky zo správania. Hlava 4 tohto predpisu upravovala organizáciu výchovnovzdelávacieho procesu (učebné programy, plány, formy vyučovania, organizáciu do čiat a pod.). Prílohou č. 1 tohto predpisu bol štatút vojenských stredných škôl, ktorý upravoval ich vnútornú organizáciu, riadenie a organizačné poriadky a prílohou č. 4 zásady pre spracovanie vnútorného poriadku. Podľa čl. 2 týchto zásad boli žiaci - nevojaci ubytovaní spravidla vo vojenských internátoch, kde sa mali primerane veku učiť vykonávať základné funkcie a činnosti stanovené v hlavě 4 predpisu Zákl-R-1. Ďalšie články týchto zásad upravovali organizáciu dňa, zamestnanie, jedlo, činnosť mimo vyučovania a výcviku, vychádzky, návštevy a pod. Na túto úpravu nadväzoval predpis „Výber, príprava a priebeh služby poslucháčov (žiakov) vojenských škôl“ zo 4. decembra 1979 (Všeob-P-5/s). Podľa jeho čl. 144 písm. a) sa žiaci vojenských gymnázií podrobia odvodu v prvom polroku kalendárneho roka, v ktorom skončia štúdium vojenského gymnázia. Následne podľa čl. 147 písm. a) sa pre absolventov týchto gymnázií určovala náhradná vojenská služba od 1. augusta do 31. decembra v roku prvého ročníka štúdia na vojenskej vysokej škole.

15. Z uvedeného prehľadu je teda zrejmé, že tieto predpisy sa svojím obsahom zásadne nelíšili od obsahu vyhlášky č. 152/1984 Zb., ktorú vydalo ministerstvo školstva republiky pre (nevojenské) stredné školy. Ako už bolo uvedené, povinnosť žiakov vojenských stredných škôl rešpektovať tieto predpisy sa nezakladala na ich vojenskej podriadenosti, ale rovnako ako u žiakov nevojenských stredných škôl na povinnosti rešpektovať zákon a jeho vykonávacie predpisy. Obsah týchto predpisov bol prispôsobený predmetu a cieľu vzdelávania vo vojenskej strednej škole, to však nemenilo pomer žiaka tejto školy zo štandardného „školského“ na vojenský. Otázka, či v konkrétnych prípadoch dochádzalo pri výchove, vzdelávaní a výcviku k prípadným porušeniam týchto zásad, resp. k poverovaniu žiakov úlohami, ktoré sa k ich veku nehodili, na tento účel nie je podstatná. Zo žiadneho predpisu totiž nevyplýva, že by samo takéto poverenie žiaka určitými úlohami zakladalo jeho služobný pomer k ozbrojeným silám, resp. robilo z neho vojaka, a už vôbec nie, že by z neho vojaka robilo skôr, než bol odvedený (porov. cit. § 2 ods. 2 Branného zákona a čl. 144 a 147 predpisu Všeob-P-5). Navyše nie je zrejmé, prečo by takéto prípadné porušovanie práv malo byť odškodňované práve formou zvýhodneného zohľadnenia vo výsluhových nárokoch nad rámec zákona a nie v režime zodpovednosti štátu za nesprávny výkon verejnej moci.

IV.

Záver

16. Zo všetkých uvedených dôvodov tak kasačný súd dospel k záveru, že preskúmané rozhodnutie žalovaného je správne, a tak je správny aj rozsudok správneho súdu, ktorý správnu žalobu žalobcu zamietol. Jeho kasačná sťažnosť tak nie dôvodná, a preto ju kasačný súd podľa § 461 SSP rozsudkom (§ 457 ods. 1 SSP) takisto zamietol.

17. O trovách bolo rozhodnuté podľa § 167 a 168 v spojení s § 467 ods. 1 SSP, keď žalobca vo veci úspech nemal a žalovaný ho síce mal, kasačný súd však nezistil dôvody, aby sa mu nárok na náhradu trov priznal.

18. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3 : 0 (jednomyseľne).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.